

प्रदेश लोक सेवा आयोग

कोशी प्रदेश, विराटनगर

प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गतका वन सेवा, जनरल फेरेण्ट्री, स्वायल एण्ड वाटर कञ्चरभेसन र फेरेण्ट रिसर्च
समूह, सहायकस्तर पौच्छौं तह, रेजर/भू-संरक्षण सहायक/वन अनुसन्धान सहायक पदको प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

पाठ्यक्रमको रूपरेखा: यस पाठ्यक्रमको आधारमा निम्नानुसार दुई चरणमा परीक्षा लिइने छ :

प्रथम चरण: लिखित परीक्षा

पूर्णाङ्क: २००

द्वितीय चरण: अन्तर्वार्ता

पूर्णाङ्क: ३०

परीक्षा योजना (Examination Scheme)

प्रथम चरण: लिखित परीक्षा

पत्र	विषय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	प्रश्न संख्या अङ्कभार	समय
प्रथम	सेवासँग	१००	४०	वस्तुगत बहुवैकल्पिक प्रश्न (MCQs)	Section A: २० प्रश्नx २ अङ्क=४० अङ्क Section B: २० प्रश्नx २ अङ्क=४० अङ्क Section C: १० प्रश्नx २ अङ्क=२० अङ्क	४५ मिनेट
द्वितीय	सम्बन्धित कार्य-ज्ञान (Job based-knowledge)	१००	४०	विषयगत (Subjective)	Section A: २ प्रश्नx १० अङ्क=२० अङ्क ४ प्रश्नx ५ अङ्क=२० अङ्क Section B: २ प्रश्नx १० अङ्क=२० अङ्क ४ प्रश्नx ५ अङ्क=२० अङ्क Section C: ४ प्रश्नx ५ अङ्क=२० अङ्क	२ घण्टा ३० मिनेट

द्वितीय चरण: अन्तर्वार्ता

विषय	पूर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	समय
अन्तर्वार्ता	३०	मौखिक	

द्रष्टव्य :

- यो पाठ्यक्रमको योजनालाई प्रथम चरण र द्वितीय चरण गरी दुई चरणमा विभाजन गरिएको छ।
- लिखित परीक्षाको प्रश्नपत्रको माध्यम भाषा पाठ्यक्रमको विषयवस्तु जुन भाषामा दिइएको छ, सोही भाषाको आधारमा नेपाली वा अंग्रेजी मध्ये कुनै एक भाषा हुनेछ। तर विषयवस्तुलाई स्पष्ट गर्नुपर्ने अवस्थामा दुवै भाषा समेत प्रयोग गर्न सकिने छ।
- लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुवै हुनेछ।
- प्रथम पत्र र द्वितीय पत्रको लिखित परीक्षा छुट्टाछुट्टै हुनेछ।
- वस्तुगत बहुवैकल्पिक (Multiple Choice) प्रश्नको गलत उत्तर दिएमा प्रत्येक गलत उत्तर बापत २० प्रतिशत अङ्क कट्टा गरिनेछ। तर उत्तर नदिएमा त्यस बापत अङ्क दिइने छैन र अङ्क कट्टा पनि गरिने छैन।
- वस्तुगत बहुवैकल्पिक प्रश्न हुने परीक्षामा OMR उत्तरपुस्तिका प्रयोग भएकोमा निर्देशित स्थानमा निर्देशन बमोजिम Bubble लगाउने र OMR बाहेको उत्तरपुस्तिका प्रयोग भएकोमा परीक्षार्थीले उत्तर लेख्दा अंग्रेजी Capital letters: A, B, C, D मा लेख्नुपर्नेछ। Small letters: a, b, c, d मा लेखेको वा अन्य कुनै सङ्केत गरेको भए त्यस्तो उत्तरपुस्तिका रद्द हुनेछ।
- बहुवैकल्पिक प्रश्न हुने परीक्षामा कुनै प्रकारको क्याल्कुलेटर (Calculator) प्रयोग गर्न पाइने छैन।
- विषयगत प्रश्नहरूको हकमा तोकिएको अङ्कको एउटा लामो प्रश्न वा एउटै प्रश्नका दुई वा दुईभन्दा बढी भाग (Two or more parts of a single question) वा एउटा प्रश्न अन्तर्गत दुई वा बढी टिप्पणीहरू (Short notes) सोधन सकिने छ।
- विषयगत प्रश्न हुने पत्रमा प्रत्येक खण्डका लागि छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकाहरू हुनेछन्। परीक्षार्थीले प्रत्येक खण्डका प्रश्नको उत्तर सोही खण्डको उत्तरपुस्तिकामा लेख्नुपर्नेछ।
- परीक्षामा सोधिने प्रश्नसंख्या, अङ्क र अङ्कभार यथासम्भव परीक्षा योजनामा उल्लेख भए अनुसार हुनेछ।
- यस पाठ्यक्रम योजना अन्तर्गतका पत्र/विषयका विषयवस्तुमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि पाठ्यक्रममा परेका ऐन, नियम तथा नीतिहरू परीक्षाको मितिभन्दा तीन महिना अगाडि संशोधन भएका वा संशोधन भई हटाइएका वा थप गरी संशोधन भई कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा परेको सम्झनु पर्दछ।
- प्रथम चरण (First Phase) अन्तर्गत प्रथम पत्रको लिखित परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र द्वितीय पत्रको लिखित परीक्षामा सम्मिलित गराउन सकिने छ।*
- प्रथम चरणको परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र द्वितीय चरणको परीक्षामा सम्मिलित गराइने छ।

पाठ्यक्रम लागू मिति: २०८२/४/१ (*आयोगको मिति २०८२/८/२८ को निर्णय बमोजिम परिवर्द्धित)

प्रदेश लोक सेवा आयोग

कोशी प्रदेश, विराटनगर

प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गतका वन सेवा, जनरल फेरेण्ट्री, स्वायल एण्ड वाटर कञ्चरभेसन र फेरेण्ट रिसर्च

समूह, सहायकस्तर पाँचौं तह, रेजर/भू-संरक्षण सहायक/वन अनुसन्धान सहायक पदको प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

प्रथम र द्वितीय पत्र

सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान (Job based knowledge)

खण्ड (Section) (A) : - ४० अङ्क

1. Principle and Practice of Silviculture

- 1.1 General concept of Silviculture
- 1.2 Common silvicultural terms
- 1.3 Locality factors affecting forest and vegetation
- 1.4 Silvicultural systems (Clear felling, Shelterwood, Coppice and Selection systems and their variants)
- 1.5 Silviculture of major forest tree species (Sal, Sissoo, Khotesalla, Khair, Utis, Deodar, Gobresalla, Chilaune, Katus, Saj, Simal, Champ, Abies species)
- 1.6 Silviculture of exotic species (Teak, Eucalyptus, Poplar, Mahogany, Agarwood)
- 1.7 Silvicultural systems applied in different types of forests of Nepal
- 1.8 Protection of forest from insect, pest, diseases and pathogens

2. Forest Management

- 2.1 History of forest management in Nepal
- 2.2 High forest and Plantation Forest management in Nepal with special reference to Koshi province
- 2.3 High forest
 - 2.3.1 Silvicultural operations in high forest system
 - 2.3.2 Tending operations
- 2.4 Plantation forest
 - 2.4.1 Understanding of forest nursery
 - 2.4.2 Site selection for forest nursery
 - 2.4.3 Seed collection, treatment and storage techniques of commonly planted tree species in Nepal
 - 2.4.4 Nursery techniques of commonly planted tree species in Nepal
 - 2.4.5 Plantation techniques of commonly planted tree species in Nepal
 - 2.4.6 Plantation management (e.g. weeding, cleaning, thinning, pruning, lopping, pollarding)
 - 2.4.7 Plantation forest in Nepal (e.g. Sagarnath, Ratuwamai)
- 2.5 Harvesting and distribution systems of forest products in Nepal (e.g. construction wood, fire wood etc.)
- 2.6 Harvesting system and procedures in government management and community managed forest
- 2.7 Tools and technology adopted in Forest Harvesting in Nepal
- 2.8 Harvesting and distribution systems of non-woody forest products (eg. Medicinal and aromatic plants, Sal seed and Resin collection) in Nepal.
- 2.9 Agencies involved in harvesting and distribution of wood forest products in Nepal (Nepal Ban Nigam, Community based forest user groups, Private sector and DFOs)
- 2.10 Role of forest ranger in Forest management
- 2.11 Forest Fire , its causes, consequences and management
- 2.12 Application of integrated pest management in forestry
- 2.13 Forest protection against illegal felling and encroachment

प्रदेश लोक सेवा आयोग

कोशी प्रदेश, विराटनगर

प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गतका वन सेवा, जनरल फेरेण्ट्री, स्वायल एण्ड वाटर कञ्चरभेसन र फेरेण्ट रिसर्च
समूह, सहायकस्तर पाँचौं तह, रेजर/भू-संरक्षण सहायक/वन अनुसन्धान सहायक पदको प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

3. Forest Mensuration, Forest Survey and Inventory

- 3.1 Measurement of standing trees
- 3.2 Measurement of felled trees and logs
- 3.3 Concept on volume table
- 3.4 Calculation of tree volume by different methods, tree basal area, volume of stacked woods and biomass
- 3.5 Status (extent and condition) of forest in different physiographic zones in Nepal
- 3.6 Concept of forest survey and its use in forest management
- 3.7 Compass survey and general concept of leveling
- 3.8 Instrument used for forest survey and inventory in Nepal
- 3.9 Use of GPS for forest survey
- 3.10 Concept of forest inventory
- 3.11 Sampling and its types
- 3.12 General information on various Forest Resource Assessments in Nepal
- 3.13 Use of GIS and remote sensing in natural resources management

4. Policy, Acts and Regulation

- 4.1 National Forest Policy, 2075
- 4.2 Forestry Sector Strategy (2016-2024)
- 4.3 Federal and Koshi Provincial Forest Act and Forest Regulations
- 4.4 Soil conservation and watershed management act, 2039
- 4.5 National Park and Wildlife conservation act 2029 and regulation
- 4.6 Salient features of Nepal Biodiversity Strategy and Action Plan 2014-2020
- 4.7 Salient features of forest product sales and distribution guidelines
- 4.8 Community Forestry Inventory Guideline
- 4.9 Understanding of NTFP Inventory Guideline
- 4.10 Community Forestry financial procedural guidelines
- 4.11 International Conventions and treaties (CITES, Ramsar, CBD, UNFCCC, UNCCD)

खण्ड (Section) (B) :- ४० अङ्क

5. Forest Research, extension and Non Timber Forest Product in Nepal

- 5.1 General concept, current issues and challenges of forest research in Nepal
- 5.2 Ways of disseminating forestry research
- 5.3 Need and importance of extension in forestry development
- 5.4 Mode of forestry extension in Nepal
- 5.5 Extension activities adopted by ongoing community based forest management and private forestry development programs
- 5.6 Important Non Timber Forest Products (NTFPs) and Medicinal and Aromatic Plants (MAPs) of Nepal
- 5.7 Identification and use of important NTFPs and MAPs
- 5.8 Current practice of harvesting of NTFPs and MAPs in Nepal.
- 5.9 NTFPs and MAPs restricted for collection and export in crude form
- 5.10 NTFP/MAP based income generation activities in Nepal
- 5.11 Forest based industries in Nepal (Special reference to Koshi Province: Veneer, Resin, Katha, LaC.
- 5.12 Management, collection, processing and marketing of high value NTFPs in Nepal

प्रदेश लोक सेवा आयोग

कोशी प्रदेश, विराटनगर

प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गतका वन सेवा, जनरल फेरेण्ट्री, स्वायल एण्ड वाटर कञ्चरभेसन र फेरेण्ट रिसर्च
समूह, सहायकस्तर पाँचौं तह, रेजर/भू-संरक्षण सहायक/वन अनुसन्धान सहायक पदको प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

6. Agroforestry, Soil Conservation and Watershed Management

- 6.1 Concept and importance of agroforestry and private forestry
- 6.2 Species selection criteria and various species used for agroforestry and private forestry in Nepal
- 6.3 Role of agroforestry and private forestry in forest and biodiversity conservation
- 6.4 General concept of soil conservation watershed management in Nepal
- 6.5 Physical and chemical properties of soil
- 6.6 Soil erosion, its types and problem of soil erosion in Nepal
- 6.7 Hydrological cycle and its importance in soil conservation and watershed management
- 6.8 Concept of integrated watershed management
- 6.9 Agencies involved in soil conservation and watershed management in Nepal
- 6.10 Techniques of soil conservation and bioengineering
- 6.11 Low-cost soil conservation techniques and their application for soil conservation
- 6.12 General situation of soil conservation and watershed management in Nepal
- 6.13 Programs and efforts in conserving soil and water resources in Chure region in Nepal with special provision to Koshi Province

7. Protected Area Management and Biodiversity Conservation in Nepal

- 7.1 Rare and endangered wildlife in Nepal
- 7.2 Geographical distribution, habitat and behavior of common, rare wild mammals, birds and reptiles in Nepal
- 7.3 National Parks, Wildlife Reserves, Conservation Areas and Buffer Zones in Nepal
- 7.4 Internationally important wetlands in Nepal and their significance
- 7.5 Concept, status and significance of biological diversity
- 7.6 Challenges, opportunity and threats for conservation of biodiversity in Nepal
- 7.7 Approaches for Biodiversity conservation in Nepal
- 7.8 Human Wildlife conflict and the approaches to convert it into Human Wildlife coexistence

8. Cross cutting Areas in Forestry, Biodiversity Conservation and Watershed Management

- 8.1 Concept of climate change and REDD in Nepal
- 8.2 Practice of good governance in natural resource management
- 8.3 Participatory watershed management in Nepal
- 8.4 Forest parastatals in Nepal focusing on Ban Nigam and Forest Product Development Board
- 8.5 Land use and land cover in Nepal
- 8.6 Vegetation and forest types of Nepal
- 8.7 Understanding of ecosystems of Nepal

9. Community Based Forest Management (CBFM) and Forest Administration in Nepal

- 9.1 Concept of community based forest management
- 9.2 Various types of CBFM model like community forest, collaborative forest, buffer zone community forest and leasehold forest (both pro-poor and commercial)
- 9.3 Challenges and opportunities of CBFM in Nepal
- 9.4 Provisions related in to CBFM in Forest Act, National Park and Wildlife Conservation Act
- 9.5 General information on government institution involved in forest management, biodiversity conservation and watershed management in Nepal (DoFSC, DNPWC)
- 9.6 General information on province level forestry sector structure and organization
- 9.7 General concept of legal procedures and preparation of legal documents (muchulka, bharpai, pakrau purji, abhiyog patra)

प्रदेश लोक सेवा आयोग

कोशी प्रदेश, विराटनगर

प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गतका वन सेवा, जनरल फेरेण्ट्री, स्वायल एण्ड वाटर कञ्चरभेसन र फेरेण्ट रिसर्च
समूह, सहायकस्तर पाँचौं तह, रेजर/भू-संरक्षण सहायक/वन अनुसन्धान सहायक पदको प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

खण्ड (Section) (C.: २० अङ्क

- नेपालको संविधानको भाग १ देखि ५ र भाग १३ देखि २२ सम्म तथा अनुसूची ५ देखि ९ सम्म
- प्रदेश निजामती सेवा ऐन, २०७९ (कोशी प्रदेश)
- प्रदेश निजामती सेवा नियमावली, २०८१ (कोशी प्रदेश)
- स्थानीय सरकारी सेवा (गठन तथा सञ्चालन) ऐन, २०८० (कोशी प्रदेश)
- प्रदेश सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) ऐन, २०७६ (कोशी प्रदेश)
- प्रदेश सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) नियमावली, २०७७ (कोशी प्रदेश)
- प्रदेश लोक सेवा आयोग ऐन, २०७६ (कोशी प्रदेश)
- प्रदेश लोक सेवा आयोग नियमावली, २०८१ (कोशी प्रदेश)
- प्रदेश आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७८ (कोशी प्रदेश) को परिच्छेद १ र परिच्छेद ६ सम्बन्धी जानकारी
- कोशी प्रदेशको योजनावद्व विकास तथा चालु आवधिक योजना सम्बन्धी सामान्य जानकारी

प्रथमपत्रको वस्तुगत प्रश्न सामान्यतया देहाय अनुसारका इकाइबाट देहाय अनुसार प्रश्न सोधिने छ।

विवरण	खण्ड A				खण्ड B					खण्ड C						
इकाइ	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१	२-३	४	५-६	७-८	९	१०
प्रश्न संख्या	५	५	५	५	४	४	४	४	४	२	१	१	२	२	१	१

द्वितीय पत्रको विषयगत प्रश्न सामान्यतया देहाय अनुसारका इकाइबाट देहाय अनुसार प्रश्न सोधिने छ।

विवरण	खण्ड A					खण्ड B					खण्ड C					
पाठ्यक्रमको इकाइ	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१	२-३-४	५-६-७-८	९-१०			
पूर्णाङ्क	५	१०	५	१०	५	५	१०	५	१०	५	५	५	५			
प्रश्न संख्या	२	१	२	१	१	२	१	१	१	१	१	१	१			

Model Questions (MCQs)

- Primary succession is also known as:
 - Autogenic succession
 - Allogenic succession
 - Heterogenic succession
 - Chromogenic succession
- कोशी प्रदेशमा स्थानीय तहहरूको संख्या कति छ?
 - १३६
 - १३७
 - १३८
 - १३९
- निजामती सेवा नियमावली २०८०, अनुसार आधा दिन पनि लिन मिल्ने विदा कुन हो?
 - १३६
 - १३७
 - १३८
 - १३९

Model Question (Subjective)

- List out the types of Community Based Forests Management Practices in Nepal? Explain briefly the challenges faced by Community Forests in recent years. (5)
- Alnus Nepalensis is one of the most prominent species in the eastern hills. What Silvicultural system do you suggest for the effective management of these species and Why? (10)